

AN CLÁSAL AINMFHOCLACH: PRÍOMHSHAGHSANNA

29.1 Ceist neamhdhíreach shimplí (fochlásal ceisteach)

Is ionann foirm don cheist neamhdhíreach agus don cheist dhíreach (is é sin don phríomhchlásal ceisteach) taobh amuigh d'aon athrú aimsire a chaithfí a dhéanamh:

An dtiocfaidh sé? Fiafraigh de an dtiocfaidh sé.

Cá bhfuil an tIú? D'fhiafraigh mé de cá raibh an tIú.

Samplaí eile: *cuir ceist air ar ith sé an t-úll; ar chuala tú cé hí féin? gheofar amach ar ball céard a bhí sé a rá; cá bhfios an dtiocfadh an Fear Dubh úd choíche? cá bhfios an mairfinn na trí bliana déag féin?*

29.2 Ceist neamhdhíreach ina bhfuil rogha (fochlásal ceisteach)

□ *cé acu* + clásal coibhneasta díreach + *nó* + clásal coibhneasta díreach: *níl a fhios agam cé acu atá sé tinn nó nach bhfuil; fiafróidh mé de cé acu is ea nó nach ea; ní heol dóibh cé acu a d'fhág sé an tír nó a chuaigh sé ar a sheachaint.*

□ foirm ceiste simplí (dar tús *an, ar*) + *nó* + foirm ceiste simplí (dar tús *an, ar, nach, nár*) *níl a fhios agam an bhfuil sé tinn nó nach bhfuil; fiafróidh mé de an ea nó nach ea; ní heol dóibh ar fhág sé an tír nó an ndeachaigh sé ar a sheachaint.*

□ más rogha idir dhá fhaisnéis in abairt treise atá i gceist úsáidtear *cé acu* nó *an (ar)* i dtosach an chláisail: *ar chuala tú cé acu sa Spáinn nó sa Fhrainc atá siad? gheobhaidh sé amach an le holc nó de thaisme a leagadh é.*

29.3 Fochlásal ráiteasach

Cuirtear *go (gur)* roimh an ráiteas dearfach agus *nach (nár)* roimh an ráiteas diúltach. Déanann na cónaisc sin cumaisc leis an gcopail: *tharla nach raibh aon duine ann; ba mhaith liom go rachfá; níl ann ach gur gortaíodh m'ordóg; deirim gur ceart Colm; ba dhóigh leat nárbh eol dó go rabhamar tagtha.*

Tá dhá fhochlásal ráiteasacha sa sampla deireanach thuas, an dara ceann ina ainmní don chéad cheann.

Is minic a dhéantar frása ainm bhriathartha a úsáid in ionad fochlásal ráiteasach: *tharla gan aon duine a bheith ann; ba mhaith liom tú a dhul*. Tá a lán clásal ann nach féidir frásaí a dhéanamh díobh: *dúirt sé go rachadh sé*, etc., agus a lán frásaí ann nach féidir clásal a dhéanamh díobh: *caithfidh sé fanacht ina thost*, etc.

29.4 Clásail dar múnla *mar* + clásal coibhneasta díreach: *mhothaigh sé mar a bheadh pian ina chroí; tá áthas orm mar a thaitníonn na bróga leat; d'inis sé dom mar a tharla; seo mar a bhí.*

29.5 Clásail a thráchtann ar chéim na cáilíochta

□ clásail dar múnla *chomh* + aidiacht + *is* (nó *agus*) + clásal coibhneasta: *bhí ionadh orm chomh fuar is a bhí an aimsir; tuigim chomh maith is atá an ceol agat*

□ clásail dar múnla *a* (aidiacht shealbhach) + ainm teibí céime + clásal coibhneasta: *bhí ionadh orm a fhuaire a bhí an aimsir; tuigim a fheabhas atá an ceol agat.*

Tá na clásail thuas ar aon bhrí.

29.6 Clásail dar tús forainm coibhneasta réamhtheachtach: *sin a bhfuil agam.*

29.7 Úsáidtear dhá mhír dhiúltacha chun ráiteas an fhochlásail dhearfaiigh a mhaolú: *ní déarfainn nach bhfuil an ceart agat.*

Mar an gcéanna úsáidtear mír dhiúltach ar lorg uaschlásail a bhfuil cor diúltach ann: *is beag nár bádh é; cá bhfios nach spiaire é?*

Cuirtear *ná go*, *ná gur* in ionad *nach*, *nár* sna habairtí sin thuas freisin: *ní déarfainn ná go bhfuil an ceart agat; is beag ná gur bádh é; cá bhfios ná gur spiaire é?*